Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Princeton Theological Seminary Library

https://archive.org/details/monsterkenvandeo00hein

MONSTERKEN
Van de ontrouwicheyt
ende notoire leugenen der genoemde Remonstranten/nu onlancx in seker schrift / genoemt Antvvoorde op de Extracten, etc. wtgestropt

Tegens den Hoochgeleerden ende Wijtberoemden

DANIEL HEINSIVS.

Valsche monden zijn den Heere eenen grouvvel. *Prov. 12. 22.*

TOT LEYDEN,
By Bonaventura ende Abraham Elzevier, Ordinaris Druckers der Universiteyt.
cIɔ Iɔ c xxx.

MONSTERKEN

Van de ontrouwicheyt, &c.

BEminde Leser/ Seer onlancks hebben de schrijfgierige genoemde Remonstranten/ op den naem van haere Societeyt/ een nieuw blauw boexken uytgegeven/ daerin sy haer soecken te verdedigen tegens 'tgene men hun te laste leght/ dat sy ten meerderen deel met de Socinianen eens sijn int gevoelen/ ofte ten minstē/ groote fauteurs van dien. Alsoo de Professoren van Leyden met hun daer over in dispute sijn/ en willen wy in haer werck niet treden. Maer alleen examineeren 'tgene sy tot nadeel vanden Hoochgeleerden ende Wijtberoemden Daniel Heinsius hebben in haer schriften derven invoegen/ niet sonder schandelicke faemroovinge des voorsz. Heinsij. De plaetse daer wy van spreecken is te vinden by dese schrijvers op het eerste bladt/ van de letter G. Wy mogen wel lijden datmense opsoecke/ ende met onse antwoorde confrontere. Maer dese schrijvers en hebben in sulcken grooten werck D. Heinsij niet aengheteyckent bladt noch quaterne/ daer wy dese sware beschuldinghe souden konnen vinden. Vrome luyden en handelen soo niet: bysonder als yemants eere ende goeden naem daer aen ghelegen is. Ofte hebbense ons willen blinthocken/ dat wy niet en souden mogen nasoecken

'tgene sy den voorsz. Heere Heinsius te last leggen? of meynen sy datmen haer op haer bloot seggen sal ghelooven moeten? Voorwaer daer toe en sijn sy niet geloofwaerdich/ ende wy en vermogen geen beschuldinge aen te nemen/ dan daer van wy vast bewijs en sien. Laet dit wesen het eerste monsterken van haer ontrouwicheyt.

Laet ons nu voorts hare woorden examineren. Eerst waer heeft D. Heinsius dit quaet gevoelen geopent? Sy seggen

In sijnen Aristarcho, of Paraphrasi op Nonnum.

Heeft van Heinsius Paraphrasin op Nonnum gemaeckt? of heeft hy Paraphrasin/ dat is verclaringe/op Paraphrasin gemaeckt? Dat waer vreemt. Sijn Aristarchus is ons bekent/ ofte sijne Oeffeninge op de Metaphrasis van Nonnus op Johannem/ ghelijck den tijtel vant boeck selve uytdruckt. Nonnus heeft ghemaeckt een Paraphrasis/ ofte Verclaringhe/ op den Evangelist Johannes. De Heere Heinsius heeft op die Paraphrasis gheschreven eenen Aristarchum/ dat is censure/ ende sekere aenmerckinghe van de misslaghen by den voorsz. Nonno in sijn Paraphrasi ghedaen. Maer dese schrijvers is Aristarchus/ en Paraphrasis op Nonnum/ een dinck. Doch de kinderen inde scholen weten beter. Dat dit oock sy een kleyn proefken van de ongeleertheyt deser luyden/ die hun selven laten voorstaen dat sy alle de geleertheyt vande werrelt alleen in haren boesem dragen. Sy voegen daer by/

Gedediceert aen Daniel Colonius, Regent van 'tFransche Collegie tot Leyden.

Maer wat komt de naem van Colonius hier te pas? of wat doet dit tot hare saecke? Isset vreemt dat geleerde luyden hare schriften aen goede vrienden toeeygenen? Sy moeten dan hier een particulier desseing ende voornemen hebben. Want als sy daer naer van Trelcatio spreken/ sy noemen de Ed. Heeren Curateurs niet/ aen wien hy sijn Institutien heeft toegeschreven. Willen sy bedecktelick seggen/ dat Colonius int selve ghevoelen met Heinsio is/ om dat hy hem dit eerlick stuck wercks heeft toegeeygent? Waer blijven dan soo vele Princen en Coningen/ oock Wtenbogaert selfs/ dien mede boecken sijn gedediceert/ sonder dat sy ghehouden sijn alle particulariteyten

teyten ofte fauten goet te doen/ die in soodanige schriften ghevonden worden? Dit machmen sonder grove plompicheyt niet besluyten. Wat dan? na alle apparentie hebben sy met Heinsio ende Colonio willen schimpen/ gelijck sy ten anderen tijden/ doe sy jonger waren/ meer gedaen hebben. Maer nu sy tot hare jaren beginnen te komen/ behoorden meer gravitept/ sedichept/ en modestie in haer ghemeyne woorden ende schriften te betoonen. Volcht/

Heinsius heeft in sijn boeck dese vier vreemde ende ongherijmde dingen derven stellen.

Wy sullen de selve daerna breeder overlegghen. Voor desen seggen wy/dat dit een notoire ende grove leughen is/ en sulcke die niet en is te verontschuldigen. Men siet de plaetse Heinsij nae/ die te vinden is in sijnen Aristarcho op het 272. bladt.

Tot bewijs vant voorseyde/ gebruycken wy twee redenen. Eerst dat de Heere Heinsius te vooren sijn gevoelen heeft uytgedruckt/ over-een-komende met de leere der oude Kercke/ der oude Leeraers/ en oock van de gereformeerde Kercke. Op de vrage wat seecker Grieckschc schrijver verstaen mocht hebbē by de generatie Christi/ welcke hy πρακτικὴν noemt/ antwoort Heinsius, dat dat woordeken πρακτικὴ even soo veel is/ na sijn gevoelen/als *hypostatica*, dat is/ personeel. en dat daerom/ om dat *non in imagine* aut *idea*, sed *οὐσιωδῶς à Patre Filius est genitus, quemadmodum subsistit.* dat is/ om dat de Sone Godts van den Vader geboren is, niet in imaginatie, maer wesentlick, ghelijck hy oock wesentlijck selfstandich is. Ende in diē sin/ seght Heinsius, dat Epiphanius de dry persoonen der H. Dryeenichept dry ἔμπρακτα noemt/dat is dry waere selfstandichedē. Hier hebdy het gevoelen Heinsij. Waer sijn nu de vier versierde positien? Hy en handelt niet van eenich onderschept des godtlicken wesens ende der dry persoonen. veel min spreeckt hy van eenich reël onderschept des wesēs/ goethept/ en willēs Godts. Ende wat het onderschept der dry persoonen aengaet/ soo verre ist dat hy dat selve stelle in discoursen oft gedachten/ oft imaginatien des verstants/ dat hy 'tselve wel expresselick loochent/ ende daerom de persoonen seght πρακτικὰς ghenoemt te sijn/ om datse πράγμασι,inder daet ende waerhept/ selfstandich sijn.

sijn. Hoe konde de Heere Heinsius sijn meyninge klaerder uytdrucken? Ende nochtans salmen dese schrijvers glooven/ soo moet Heinsius haer vier versierde positien ghestelt hebben. daerin dat sy booselick en moetwillich liegen. Maer sullen sy mogelick seggē/ die vier positien staen inde volgende woorden. Wy seggen neen daer toe. Ende genomen daer ware al wat berispelick/ soo soude Heinsius geen schult daer aen hebben. Want hy verhaelt slechts wat de Outvader Cyrillus geschreven heeft/ die het woordeken πρᾶγμα schijnt wat anders genomen te hebben/dan wel de Heere Heinsius, volgens andere Outvaders/ heeft gedaen. Niet te min Heinsius verswijght sijn oordeel niet daer over / seggende wel duydelick / dat de distinctie van Cyrillus hem schijnt wat te subtijl te sijn. 'Tis voorwaer een onverdraechlicke tyrannie/ indien men verhaelsche wijse uyt eenigen autheur yet voortghebracht hebbende/ door libellen daer aen mach schuldich gemaeckt werden. Sal dat plaetse hebben/ soo mach voortaen de Societeyt van dese schrijvers/ gelijckse in de leere heeft gedaen/ oock nieuwe wettē van lieghen schrijven. Hier hebdy nu goede leser een claer bewijs van trouwloose en boose valsheyt/als oock van publijcke cracht ende gewelt/den welgemelten Heere Heinsio aengedaen. Ende dat is daerom te onverdraechlicker / om dat de Heere Heinsius in sijnen Aristarcho nergens meer mede besigh is/ dan om de majesteyt/ glorie/ perfectie ende selfstandicheyt des Soons Godts te beweiren. Wat apparentie isser dan/ dat hy sijn geheele boeck soude hebben willen tegenspreecken?

Dit konde genoech sijn om de eere Heinsij te verdedighen. Maer op dat wy dese schrijvers niet schuldich blijven/ laet ons het discours Cyrilli, mitsgaders de woorden Heinsij daer uytgetrocken/naerder insien/ende ondersoecken/oft dese schrijvers reden ghehadt hebben om sulcke vier vreemde positien daer uyt te smeden. Cyrillus, Bisschop van Alexandrien/is geweest een treffelick gheleert Outvader/ een voorvechter der ware Religie tegens de ketters van sijnen tijde / ende heeft geschreven een deftich boecxken vande H. Dryeenicheyt /daerin hy bewijst in vele Capittelen/datter maer een eenich Godtlick wesen is/ int welcke nochtans sijn dry onderschepdene volkomene persoonen/ op datter geen compositie en sy/ alsoo

nochtans

nochtans dat dese dry persoonen in malcanderen sijn/ om te mijden alle verdeelicheyt/ ende dat gheen veelheyt van Goden ingheboert werde. Tot naerder verstant van desen seght hy in sijn thiende Capittel/ dat het wat anders is een saecke te considereren πράγματι, wat anders λόγῳ ende ἐπινοίᾳ. De Latijnen seggen/ *re & ratione distingui.* Hoewel de Scholastiquen over het verstant van dien niet allesins wel overeenkomen. In onse tale konnense qualick verduytschet werden. Dan de meyninghe kanmen eenichsins verstaen. Hy wil segghen/ dat eenighe dinghen haer existentie ende wesen hebben inder daet/ andere werden met onse ghedachten gheconsidereert/ ende bekent. By exempel/ Petrus/ Paulus/ ende elck bysonder mensch/ hebben haer eygen wesen / 'twelck inder daet is/ ende hebben vele dinghen/ waer door d'eene wert onderscheyden van d'andere persoonen bysonder: dat elck door hem selvē apart is/ eñ afgesondert van d'andere. Sulcx dat Petrus nieten is in Paulo: daerom sy oock twee dry en meer menschen genoemt werden. Doch sy hebben oock eene ghemeene nature/ dat sy alle bestaen uyt lichaem ende redelicke siele/ welcke buyten elck mensch sijn wesen niet en heeft/ maer by ons met verstant ende ghedachten wert gheconcipieert. Alsoo en ist/ seght Cyrillus, in de H. Dryeenicheyt niet. Want het Godtlick wesen dat de dry persoonen ghemeyn is / is een eenich wesen/in/en door hem selvē/bestaende/dat wy πράγματι, inder daet/ considereren/ met de natuerlicke eyghenschappen van dat Godtlicke wesen / die met de Godtheyt een en selfs dinck sijn/ *non similitudine sed identitate,* niet door ghelijckenisse maer door ghelijckheyt/oft veel eer/ door selfheyt/ om dat het wesen/ de goetheyt / wille/ macht en werckinge Godts/ maer een is in alle de dry persoonen. Want des Vaders wesen ende wille en is gheen ander als des Soons ende des H. Gheests. Maer 'tgene in de Goddelicke nature onderscheyden is/ als Vader/ Sone ende H. Geest/ mitsgaders/ haer persoonelicke eygentschappen/ dat alles considereren wy ἐπινοίᾳ, sonder eenige plaetselicke distantie. Want dese dry persoonen sijn en blijven altijts in malcanderen/volgens het seggen Christi: Ick ben in den Vader, en de Vader in my. Joh. 14. 10, 11. Daer uyt komt dat wy geen dry Goden seggen/maer een Godt/ Vader/

Sone/ ende H. Geest. Ende op datmen niet en meyne dat Cyrillus de ware selfstandicheden van persoonē hiermede soude hebben willen loochenen/ voeght hy daer by/ dat hy de saecke alsoo considereert/ om aen d'een sijde niet te vervallen inde ketterije van Sabellius/ die de persoonen vermenghelde ende confondeerde/ ende om aen d'ander sijde te vermijden de veelheyt des Godtlicken wesens/ welcke Arrius leerde/ etc. Dit discours/ welck by Cyrillo breeder wert verhaelt/ heeft de Heer Heinsius, nae sijne geleertheyt/ in dese weynige woorden verbattet. Cyrillus ende Damascenus seggen, dat 'tgene inden menschen, als Petro ende Paulo, gemeyn is, met het verstant en reden, maer 'tgene dat verscheyden is, inder daet, of met de saecken selfs, dat is πράγματι, onderscheyden wert. Anders isset in de H. Dryeenicheyt, inde welcke 'tgene ghemeyn is, namentlick het wesen, goetheyt, ende diergelijcke meer, die door hare ghemeynschap haere selvicheyt bethoonen, onderscheyden werden met de saecken selfs, niet met redenen: maer de eygenschappen oft selfstandicheden, die hier onderscheyt maecken, werden onderscheyden met de siele en ghedachten. Welck onderscheyt van hun gheseght wert te geschieden πράγμασι ϗ λόγῳ.

Hier hebdy/ goede leser/ het discours Cyrilli by ons breeder uytgetrocken/ niet tot dien eynde/ om dat wy elck woordeken/ sententie/ oft maniere van spreecken souden goet doen/ maer om te sien waer op dese vier breemde positien mogen gegrondet sijn. Voor eerst/ wat de vierde positie belanght/ is niet dan eene moetwillige leugen. Sy seggen dat Heinsius stelle/ dat het wesen/ goetheyt/ ende wille Gods/ re-elick onderscheyden sijn. Sy moeten wel scherp sijn/ die sien konnen dat niemant siet. Maer Heinsius seght recht het teghendeel/ *essentiam, bonitatem, voluntatem, & id genus alia, quæ communione ostendunt identitatem.* Dat is/ het vvesen Godts, goetheyt vville ende diergelijcke natuerlicke eygenschappen, die door hare ghemeynschap bethoonen hare eenicheydt ende selfsvvesicheyt. Dese luyden/ noch Cyrillum noch Heinsium verstaende/ versieren/ als datse het wesen/ wille/ goetheyt/ ende andere natuerlicke eygenschappen/ souden stellen reelick van malkanderen onderscheyden. 'twelck hun noyt in den sin is gecomen. Siet

hoe

hoe fraey datse de woorden van eerlicke luyden konnen verdraeyen! De derde positie is: Dat sulcx de meeninghe der Vaderen is, alsse de vvoorden van πράγματι eñ λόγῳ gebruycken. Heinsius seght dat dese distinctie/ van hun/ te weten Cyrillo ende Damasceno, in dese saecke gebruyckt wert. Sijn dese twee alle de Vaders? Seght oock Heinsius dat de meyninge Cyrilli eñ Damasceni sulcx is/ als de twee voorgaende positien medebrengen? Dit is dan wederom een nieuwe leughen. De eerste ende tweede positie hebbẽ meer apparentie/ ten aensien dat Cyrillus de voorsz. distinctie in dese materie heeft ghebruyckt. De eerste positie/ die sy Heinsio toedichten/ is dese: Dat het wesen vande persoonen wert onderscheyden reëlick, hoewel inde Philosophie de mensch van Pieter ende Pauwels verschilt by reden. De tweede is dese/ Dat de maniere van existentie, met,of, door de welcke de Godtlicke persoonen onderscheyden worden, in gedachten ofte reden verschillen. Wy en willen hier niet treden in dat groote velt der scholastique disputen/ over dese woorden *re & ratione distingui*, bysonder in dese materie. Wy bekennen/ soo yemant dese twee positien wilde mainteneren/ dat daer uyt vele vreemde/ jae lasterlicke ongerijmtheden/souden volgen. Maer wy vragen voor eerst waer Heinsius seght/ in wat linie en in wat woorden / dat het wesenGodts reëlick onderscheyden sy van de persoonen, hoewel in de Philosophie de mensch van Pieter eñ Pauwels verschilt by reden? Want dese woorden lesen wy by Heinsio niet. Seggen sy/ dat het uyt sijne woorden volcht; soo isset valsch dat Heinsius de selve stelle. Boven het gene wy hier vooren hebben geseght/ dat het niet Heinsij maer Cyrilli woorden sijn. Machmen sijn versierde consequentien yemant toedichten/ als ofte hyse self ghesproken hadde/ hoe can een eerlick man spreken sonder calomnie onderworpen te sijn? Hadden sy geseght/ dat Heinsius sulcke maximen stelt/ waer uyt sulcke positien volgen/ men soude het ten besten connẽ nemen/ alleen dat sy goet bewijs van hare consequentie bethoont hadden. Maer sy seggen dat Heinsius dese positie gestelt heeft / twelck blijckt onwaerachtich te sijn. De tweede positie komt naerder by. Maer Heinsius sal segghen/ dat sy het woordeken *distingui,* soo het by hem genomen is / niet recht en verstaen. Ende voorts wat de

heele

heele saecke aengaet/ datmen Cyrillum vraghen moet/ wat hy van beyde dese positien gevoelt/ als uytlegger van sijn eygene woorden. Nu Cyrillus sal ons seggen/ datmen het Godtlicke wesen anders moet considereren dan de persoonen in de Godtheyt. Want het wesen met sijne natuerlicke eygenschappen/ considererẽ wy in sijne eenicheyt/ simpelick ende absolutelick/ wil hy seggen/ ende dat in dry persoonen: welckers wesen/ goetheyt/ kracht/ wille/ werckinghe/ macht/ allesins een en 'tselve sijn. om dat de Vader/ Sone/ H. Geest/ een ende het selve sijn in alles/ gelijck hy int 9. Cap. heeft gheleert. Dese dry H. selfstandicheden verschillen alleen in dese personele eyghenschappen/ ende niet in wesen: Ende in dit selve 10. Cap. hierna/ seght hy/ dat de persoonen de Godtheyt selve sijn. Daer uyt volcht/ dat Cyrillus, niet tegenstaende sijn distinctie/ gheen reël verschil en weet tusschen het wesen ende de persoonen. Aldus blijckt hoe valsch ende ongegrondet is de eerste positie. Wat belanght de tweede/ daer van seght Cyrillus: In dat Godtlick eenich wesen bedencken wy nochtans onderscheyt. De Vader niet gheboren, de Sone gheboren, de H. Geest voortkomende, perfecte persoonen, met hare persoonelicke eyghenschappen: als Vaderschap, Soonschap, ende Voortkominghe, door vvelcke eygenschappen, als eygene merckteeckenen, dese persoonen onderscheyden vverden. Sulcx dat de Vader niet en is den Sone, noch de Sone de Vader, noch de Vader ende de Sone de H. Geest. Daer by komt dat Cyrillus wel uytdruckelick verwerpt de ketterije Sabellij. welcke hy niet en kan ontloopen/ indien sijne meyninghe geweest sy sulcx/ als dese luyden voorgeven. Waer uyt claerlick blijckt/ Cyrilli gevoelen niet geweest te sijn/ dat de dry persoonen alleen in reden ende gedachten souden verschillen. Waer toe dan/ sullen sy seggen/ de distinctie van πράγματι καὶ λόγῳ? Maer wat swaricheyt waerder/ indien wyse lieten staen voor sijne rekeninge? Sal hy daerom sulcke ongherijmde positien moeten gheleert hebben? Heinsius schijnt niet sonder reden geseght te hebben/ dat dese distinctie hem docht wat subtijl te wesen. Dan mogelick sal ons Cyrillus wat meerder lichts geven. Want even als hy geseght hadde/ wat inde Godtheyt onderscheyden is/ wert by ons met gedachten geconsidereert/ voecht hy daer by/ Wy

kennen

kennen eenen Godt: maer het verschil begrijpen wy alleen in de eyghenschappen, van Vaderschap, Soonschap, ende Wtgaen, Oock wat aengaet de oorsaecke, en wat van de oorsaecke komt, mitsgaders de perfectie van selfstandicheyt, ende de maniere van existentie. Nochtans bekennen wy dat verschil niet na lichhamelicke distantie, noch oock na verschil van wille oft gevoelen, oft werckinge, oft van yet anders, 'twelck in ons een algemeyne, eñ πραγματικὴν, ofte reële distinctie, causeert: Wt desen/ soo veel men kan oordeelẽ/ heeft Cyrillus anders niet gemeynt/ πράγματι geconsidereert te werden/ dan 'tgene in Godt alghemeyn is ende wat het wesen belanght/ maer 'tgeen ten aensien vande persoonẽ particulier is/ als sijn de persoonelicke eygenschappen/ ende de onderlinge respecten/ oock dat sy in malcanderen sijn/ dat sulcx λόγῳ werde geconsidereert. Ende soo hebben het oock de uytleggers Damasceni meest verstaen. Watter van sy/ 'tis klaer/ dat Cyrillus in substantie even het selve leert dat alle de Outvaders gedaen hebben. Oft hy de woorden van πρᾶγμα ende λόγος wel gebruyckt heeft/ oft juyst nae schoolsche wijse/ daer aen is ons niet veel gelegen. In allen gevalle blijven dese schrijvers vast aende leugen ende calomnie. Heinsius heeft dese vier positien niet gestelt. Wt Cyrillo konnen sy oock niet bewesen werden. Hoe hun nu dese schrijvers keeren ofte wenden/ sy moeten het moetwillich gelogen hebben. Want dat sy Heinsij ende Cyrilli schriften niet souden gelesen hebben/ is niet apparent, ende niet te min souden sy lichtveerdige en onbeschaemde faemrovers blijven. Dat sy nu eens gaen bedencken/ wat rekenschap sy hier van Godt sullen konnen geven/ dat sy tegens het negende gebodt/ tegens alle Godtsalicheyt ende liefde (daer van sy vele roemen ende heel contrarie doen) een treffelick persoon/ onschuldich/ sonder reden noch oorsaecke/ met sulcke ongerijmde positien/ alle bestaende in enckele notoire leugenen/ voor de heele werrelt met openbare schriften hebben derven diffameren. Weten sy haer nieuwe rijck niet dan met leugenen te onderstutten/ soo weten sy oock door wat geest sy gedreven werden. Indien sy dan noch ten vollen in desen overtuycht sijnde/ Godt de eere geven/ 'tis ons wel. Soo sy meynen verder tegen te spertelen/ daer sullen den Heere Heinsio, noch dappere discipulen/ noch vrienden ons-

den ontbreken / die sijne eere sullen verdedighen. Heinsius is verre boven alle hare lasteringen/ ende soo wel bekent by alle vrome ende by gheleerde luyden door Europa/ oock by de Groote van dese landen/ dat hy niet eens daerom sijn penne behoeft te roeren. Wilt hy eens sijn *Laus Asini* laten herdrucken / soo mach hy dese gasten mede stellen onder sijne eselen/ daer sy wel een goede plaetse verdient hebben. Siet hier/ Beminde leser/ met wat luyden wy te doen hebben/ ende leert de vogel kennen aen sijn veren. Godt geve dat sy wijser ende Godtvruchtiger werden/ voortaen de leugenen ontwennen/ ende nae waerheyt ende rechte Christelicke vrede staen. Amen.